

HEMŞİNLİLERE DAİR

Dr. Yaşar KALAFAT*

Son yıllarda etnik hareketlenmelerin arttığı cümlelerin malûmudur. Bazı dış mihrakların bu hareketlenmeleri Anadolu coğrafyasına taşıma gayretleri de gözden kaçmamaktadır. Bin yıldan beri bu coğrafyada kelimenin tam anlamıyla kardeşçe yaşadığımız ve aynı kültürel kodları paylaştığımız küçük topluluklar arasına sızarak onlara yeni bir milliyet hüviyeti giydirme çabası gizli ve açık metotlarla devam etmektedir. Güneydoğumuzda

yıllardan beri süregelen kanlı terör örgütünün her gün can almaya devam ettiği ve bütün dikkatlerin oraya çevrildiği bir zamanda birileri de kuzeydoğu yörelerimizde sinsi propagandalara ara vermeden devam etmektedir. Gürcistan'ın, Laz ve Acara muhacirleri arasındaki faaliyetleriyle Ermenistan'ın Hemşinliler üzerindeki akıl almaz faaliyeti bunun açık örnekleridir.

Hemşinli gençlerin Hemşin halk inançları kültürünün araştırılması konusunda istekleri giderek yoğunlaşmıştı. Bu isteğe Hemşin sevdalısı yetişkin aydınları da ilgisiz kalamazlardı. Zaman zaman konuya el atılmış ve bu saha tamamen de ihmal edilmemişti. Ancak ihtiyaç, gerektiği kadar karşılanmamıştı.

İhtiyacı zaruri kılan bir başka husus daha vardı. Hemşinlilik kültürel kimliği konusunda tercih Hemşinli gençlere bırakılmıyor, toplum sürekli yönlendiriliyordu. Bu gerginlikten çıkar sağlayanların siyasî dış bağlantıları da vardı. Objektif bir durum tespiti yapıp ihtilaf ortamının imkân nispetinde uzlaşma ortamına dönüştürmek gerekiyordu.

Kişi kendisini hangi kimliğe mensup hissediyorsa saygı ile karşılanabilmelidir. Kültürel kimliklerde farklılıkların olması bir zafiyet değil bir zenginliktir. Kökü tarihin derinliklerinden gelen büyük milletlerin kültürel hayatlarında çok renklilik tabii bir durumdur. Tabii olmayan ise, yönlendirmenin gerçeklerden uzak ve gayri millî olmasıdır. Çok renkliliğin içerdiği farklılıklar kadar zengin bir aynılıklar da içermesidir.

Emperyalizmin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü kavramlarını getirme vadi ile girip, ilkin müzeleri, kütüphaneleri ve arkeoloji kazı alanlarını yağmaladığı bilinmektedir. Bu maddî yağmacılık evvelinde ve ardında da halkları ortak halk kültürleri sözlü kültür değerlerini parçalayıp yok etmiştir. Bu itibardır ki, halkların maddî ve manevî kültür değerleri bölge halklarının ortak millî değerleridir.

Kültürel kimliğin etnik kimlik boyutuna bakıldığında, tarihî geçmişe, konuşulan dile, bunlardan daha önemlisi ise yaşayan halk kültürüne bakılması gerekir. Hemşinlilere ve Hemşinlilerin bir kısmına bazı çevrelerce konulan teşhis onların Ermeni kökenli bir halk oldukları şeklindedir. Ermeni kelimesi bir millet ismi değil rakımı yüksek anlamında bir coğrafi tanımlamadır. Ermenistan/Armenya, "Yukarı ülke, yayla" anlamına gelmektedir. Ermenice konuşan halkın büyük çoğunluğu *Hayk* kavmine mensuptur. Gregoryen ismi ise bir Hristiyan mezhebin ismidir. Ermenilerin hepsi Gregoryen olmadıkları gibi, Gregoryenlerin hepsi de şüphesiz Hayk kavminden değildir. Halkların bir arada ortak demokratik kültür ortamında karşılıklı saygı anlayışında yaşamalarına farklı ana dilli veya farklı inançlara mensup olmaları bir millet olmalarına engel değildir. Türk tarihi Türk budundan günümüze bunun yüzlerce örneği ile doludur.

Prof. Dr. M. F. Kırzioğlu, Hemşinlilerin bir kısmının ana dili farklı olsa da onların Türk olduklarını

* Dr.yasarkalafat@gmail.com <www.yasarkalafat.info>

izah etmiştir.¹ Doğu Karadeniz kıyılarımızda yaşayan Hemşinlilerin, bir kısmının ana dili Türkçe olduğu hâlde bir kısmının konuşma dilinde %30 civarında Ermenice kelime bulunmaktadır.²

Karşı görüş ise Türkçe konuşan Hemşinlilerin köken itibarıyla Türk olmadıklarını iddia etmektedir. Biz bu konuda yörenin dil ve topolojik yapısına dair yaptığımız alan çalışmasında ayrıntılı bilgi vermeye çalıştık.³ Bize göre köken bilgisini işaret edeceği gerçeği gözardı etmemekle birlikte hassasiyet gösterilecek husus emperyalizmin yönlendirmeleri karşısında, birlikte yaşamakta olan halkların ortak antiemperyalist safta buluşmalarının sağlanmasındadır. Anadolu halkının din ihtilafı merkezli tahrik edilmesi sonucu sadece canlar yitirip ocaklar söndürülmesine sebep olunmamış Anadolu'nun ortaklık da içerebilen kültürü de parçalanmaya uğratılmıştır.

Gürcistan ve Ermenistan'da mezhep mensubiyeti

¹ Kırzioğlu M. Fahrettin, *Eski Oğuz (Arşaklı-Part) Kalıntısı Hemşinliler*, Türk Folklor Araştırmaları dergisi, S. 203, 1966.

² Yaşar Kalafat (Editör), *Anadolu Türk Etnolojisinde Hemşinliler-Horoumlar-Gregoryenler-Lazlar*, Berikan yayınevi, Ankara, 2017

³ Yaşar Kalafat a.g.y

farklılığından ayrılık sonucu Gregoryen Kuman/Kıpçak Türkleri, Müslüman Oğuz Türkleriyle savaşa sokulmuşlar, Kuman/Kıpçaklar Gürcülük, Abhazlık ve Ermenilik kimliği içerisinde erimişlerdir.⁴

Bize göre, bu gerçeği bölge halkları arasında yeni ihtilaf unsuru yaşatmak için değil, bu gerçekten hareketle, bölge halklarının halk inançlarında mitolojik ortaklıklar içeren tespitler yaparak, ittifak zeminlerinin aranması gerekir.

Bilhassa gençlerin, bu mahiyette bir dergi neşredererek onun etrafında birleşmeleri gerekir. Bu dergide Hemşin mahallî kültürü, inanç, örf âdet ve geleneklerle dil ve tarih incelemeleri yer almalıdır. Yine bu dergide Türk iş dünyasıyla bilim, sanat ve siyaset alanlarında öne çıkan Hemşinli portreler tanıtılmaktadır. Böylece düşman propagandası etkisiz hâle gelecek, çalışkan Hemşin ahalisi de Türkiye'nin hâl ve geleceğinde lâyık olduğu yeri alacaktır.

⁴ Yaşar Kalafat, "Atlı Göçebe Bozkır Kültürünün Kafkasya ve Anadolu Halk İnançları Kültüründe İzleri -Mitostratejik Bir Arayış, II. Uluslararası Türk-Gürcü İlişkileri Sempozyumu: (Orta çağlarda Türk-Gürcü İlişkileri) 30 Ekim 1 Kasım 2018, Gori Devlet Eğitim Üniversitesi-Türk Tarih Kurumu, Gori, Gürcistan'

Başarılı bir hemşehrimiz: ALİYEV HAMZA NADİMOĞLU

Aliyev Hamza Nadimoğlu, 25 Kasım 1963 tarihinde Azerbaycan'ın Saatlı ilçesine bağlı Şirinbeyli köyünde dünyaya geldi. 1971'de Şirinbeyli Orta Mektebinde öğrenime başladı; 1981'de bu mektepten mezun olmuştur. 1981 yılının 1 Haziran-30 Ağustos arasında Saatlı M. Azizbeyov adına kolhozda çalıştı. Bünyad Serdarov adına Azerbaycan İnşaat Mühendisleri Enstitüsünün Hidromeliorasiya (toprak ıslahı) Fakültesinde yüksek öğrenime başlamış; 1986'da bu fakülteyi bitirmiş ve Hidro-teknik Mühensisi ihtisası almıştır. Bir süre Azizbeyov Kolhozunda Meliogrator (tıprak ıslahatçısı) olarak çalışmıştır. 1986-1988 yıllarında Sovyetler Birliği ordusunda askerliğini tamamlamıştır. 198-1993 yıllarında Sabirabad Grup Su Kemerleri İdaresinde görev yapmıştır. 1993-1996 yıllarında Saatlı S. Vurdun Kolhozunda Hidroteknik Mühendisi vazifesinde bulunmuştur.

1996-2005 yıllarında Saatlı İlçe İcra Hâkimiyeti Başçısının Smadakend İnzibati Arazi Dairesi Üzre Nümayendeliğinde Muavin vazifesi yapmıştır. 1 Temmuz 2005'ten itibaren asaleten bu göreve atanmıştır. Halen bu görevindedir.

Bizim Ahıska dergisi bütün heşehrilere örnek

olan Hamza Nadimoğlu'nu tebrik eder, yeni başarılar diler.

Bizim Ahıska